

Utenriks politiske kilder
Ideologier

28-01-1961

Mer om utenrikspolitiske kilder

Av O. F. Olden

Det var rett hyggelig at hr. Maaland ville spendere en heil utenrikskronikk på mine små innlegg. Enda mer at han har gjort det på en måte som gjør at vi begynner så smått å komme på talefot med hverandre. At hr. Maaland ikke kan la være å slenge noen skittord etter meg, går meg fullstendig hus forbi. Jeg har mine meninger og går min veg uanfektet av den slags skyts.

Det gjelder altså først valg av kilder.

I den grad er en jo bundet, nemlig til de lange, lange strimlene som teleprinterne spy ut. Det er igjen Norsk Telegrambyrå med det engelske Reuter og det franske AFP, dertil UPI og Associated Press. De

har alle hver sitt ansikt, og det er særlig AFP og Associated Press som jeg vil peke på. Jeg har fulgt AFP gjennom mange år — alt før S. M. ble utenriksredaktør i Stavanger Aftenblad. Særlig gjorde jeg det under nedrustningskonferansene. De meldingene som kom fra AFP var i den grad farget, at de snart synt seg upålitelige. Påliteligheten kan en bare komme etter, når en kan se om de prognoser som en etter meldingene har gjort seg opp slår til eller ikke. Når det gjelder nyheter fra Frankrike sjøl, er det klart at en må ta AFP alvorlig — skjønt også da med kritikk. Men når det kommer noe om de store internasjonale hendingsene fra det hold, vil jeg være yttersk kritisk. For øyeblikket representerer AFP de belgiske interessene. Naturligvis skal også de høres, men vi må være svært klare over «røstene» og «hudene».

Associated Press var lenge — mindre nå tror jeg — et talerør for det amerikanske utenriksdepartementets utkanter: det var stadig det såkalte «vanligvis velunderrettet hold» (les undertiden upålitelig hold). Det «velunderrettede hold» var undertiden «Pentagonen», forsvarsdepartementet eller en av de tre stridende våpenartene. Det hendte også at «en embetsmann i UD» var sjølve Foster Dulles som ikke ville tre fram for offentligheten. For øyeblikket er det de amerikanske nyheter om det hæsblæsende romprogram som må settes inn i et langt videre perspektiv enn vanlig. Jeg vil bare nemne en puslig ting som hverken hr. Maaland eller jeg enda vet noe om: var den russiske romkapselen «spissneset» eller «stompeneset»? Den siste fra Discoverer XIII var stumpneset, og det var derfor at den greidde «sne» den, så det amerikanske flagget som den inneholdt kunne tas ut ubrent. Og den amerikanske kapselen som kom vekk i nærheten av Svalbard for ei tid sia, var også stumpneset, den første av den slags. Også russerne deltok med iver i leitinga etter den og amerikanerne er redd for at russerne har funnet den. Det skal bli artig å se det første bildet av den siste russiske kapselen. (Når den stumpe formen er å foretrekke for den spisse når det gjelder å komme inn i atmosfæren kommer det av at den legger ei luftpute foran seg som virker isolerende.)

Etter denne lille tekniske digresjon vender vi attende til kildene.

De mange utenlandske dagsavisene som daglig strømmer inn i redaksjonene er visstnok imponerende, og er i virkeligheten «reint for mye for en enkel mann». For meg reiser det et spørsmål — som også bør være et spørsmål både for hr. Maaland og for Aftenbladet: Er dagsavisene det beste orienteringsmaterialet? Om det har jeg mine store tvil (når en da ikke har en heil stab til å lese dem). De viktig-

ste utenriksartiklene i dem vil allerede være kjent fra telegrambyråene. Det er jo nemlig en dobbel-sidighet her: avisene blir nok føret fra telegrambyråene, men disse henter også en god del av sitt stoff fra avisene. Og ofte er stoffet — jamvel i de store avisene — preget av hastverk.

Om ikke dagsaviser, hva da?

Vekeaviser og tidsskrifter.

Av den grunn foretrekker jeg søndagsavisa «Observer» — som ofte blir sitert — for «Guardian», «Der Spiegel» for «die Welt», «Newsweek» for «New York Herald Tribune». Alle disse har tid til å sette tingene i relieff, og de har tid til å samle materiale til bilder av personligheter. Og det er etter mi mening noe av det verdifulleste ved utenrikspolitisk innsikt.

«New Statesman» skulle heller ikke ligge for langt til venstre når det gjelder engelsk politikk, og kringkastingsorganet «The Listener» inneholder stadig et eller annet foredrag som på et høyt plan gir utmerket bakgrunn. For å bryte ens-tonigheten i amerikansk presse bør et dagblad som vil være godt underrettet holde «The Progressive», vel kjent gjennom den grundige avsløringa av McCarthy. Jeg har det for øyeblikket ikke sjøl, men jeg har et annet: «I. F. Stone's Weekly». Det ville kanskje ikke bli likt, men det har den store fordel at det er fylt av klipp fra «Congressional Record» (altså svarende til vårt «Stortingstidende»), særlig fra de mangfoldige utvalg som kaller inn til «forhør». Det er i sanning artig lesning.

En utenriksredaktør får vel ikke stor tid til å lese bøker. Og det er beklagelig. Jeg skal ikke komme med noen boktitler fra mi eiga hylle. Men jeg vil gjerne gjøre alle utenrikspolitiske interesserte lesere merksam på at vi har to førsteklases biblioteker på området: Utenriksdepartementets og Nobelinstituttets, og de yter førsteklases service. Egentlig skulle jeg vel si tre biblioteker: Michelinstitutts, men det har jeg sjøl ikke nytt til dato.

Hr. Maaland nemner også offisielt «informasjonsstoff» som kommer fra offentlige organer. Jo visst er det ganske artig lesning — en del av det også godt. Men en må jo alltid huske at alle utenriksmi-

nistre beveger seg på «tynn is»; derfor er de mye bedre «figurløpere» enn «lengdeløpere». Tenk bare på Foster Dulles!

Så et spørsmål, nærmest rettet til leserne: I den lange liste over blad som Aftenbladet holder for utenriksredaktørens skyld (naturligvis ikke bare ham, men vesentlig ham) finnes det ikke et eneste fra den andre sida av jernteppet, ikke en gang et aust-tysk — som det jo ikke ville være noen vanskelighet med å lese. Spørsmålet er dette: Kan en utenriksredaktør utføre sin oppgave uten denne kjeldetilgang? Eller skal dette materialet nødvendigvis først avsiles gjennom de vesterlandske nyhetsbyråene og dagsavisene?

Til aller sist noen ord om ideologiene.

Det var viktig at hr. Maaland uthevet det avsnittet i den forrige artikkelen som handlet om dette. For det gir meg et høve til å si iallfall noen ord om dette spørsmålet. Hr. Maaland trekker den slutning av mine ord at jeg ingen interesse har for ideologier og derfor heller ikke har noen forutsetninger for å skrive om utenrikspolitiske spørsmål. Men der må jeg riktignok spørre: Sett at det forholdt seg ganske omvendt: sett at jeg gjennom to mannsaldrer har vært en ivrig student nettopp av ideologiske motsetninger — og det både på det religiøse, politiske og de økonomiske område — og nettopp gjennom dette studiet har kommet fram til at det i alminnelighet forholder seg med ideologiene som med keiserens nye klær: de er bare tynne, tynne slør, men ofte viklet så mange ganger rundt virkeligheten at folk ikke ser igjennom dem. Hadde jeg ikke visst det før, var MRA-brosjyren det siste strå. Min interesse for ideologiske motsetninger har gått hand i hand med studiet av militære og økonomiske spørsmål. Jeg har imidlertid aldri sagt at de økonomiske motsetningene — særlig de såkalte storkapitalistiske — er de eneste årsaker til krigsfarlige spenninger. Men når noen ser ut til å forstå seg på utenrikspolitikk uten noensinne å omtale dem, da sier jeg pass Alle utenriksredaktører burde ha et grundig kurs i den internasjonale storkapitals innfløkte vesen!

O. F. Olden.

Bare en kort bemerkning for å oppklare en misforståelse:

Som det gikk fram av min kronikk lørdag, har Aftenbladet rikelig tilgang på kildemateriale fra de fleste land i østblokken. Det dreier seg både om tidsskrifter og nyhetsbulletiner som dels er avfattet på engelsk, dels på tysk og dels på norsk. Ellers er jeg enig med Olden i at både tidsskrifter og bøker kan være utmerkede kilder som bør studeres med den største flid.

S. M.